

KENT PLANLAMADA YENİ GÜNDEM ÇEVRE VE KATILIM

Şehir Plancıları Odası Planlamada Halk Katılımı Komisyonu'nun girişimleri sonucu Belediyeler Planlama Hizmetleri Vakfı adına Dünya Bankası'ndan sağlanan maddi destekle 11 - 13 Aralık 1991 tarihlerinde Ankara'da "Kent Planlamada Yeni Gündem: Çevre ve Katılım" konulu bir Uluslararası Tartışmalı Teknik Toplantı düzenlenmiştir. Komisyon, toplantı için yürütülen hazırlık çalışmaları ve hazırlık toplantıları sonucunda, toplantının amaçlarını ve çerçevesini tanımlayan bir rapor hazırlamıştır. Bu raporu aynen yayınlıyoruz:

Türkiye'de kent planlaması alanındaki otuz yılı aşan imar planı uygulamasından sonra, yüksek nitelikli kentsel mekanlara erişilemediği bilinmektedir. Yapım süreci, örgütlenmesi ve içeriği ile gerçek bir planlama sürecinden gittikçe uzaklaşarak yürütülen imar planlarının sonucunda bugün kentlerimizin çoğunda tekdüze bir fiziki doku sergilenmektedir; doğal ve tarihi çevre ile uyumsuz, onu yok etmeye yönelik bir yapılaşma yaygındır; kentliler kentlerine yabancılaşmıştır; kentli birey, salt toprak ve taşıt sahibi kimliği ile kent mekanında söz hakkına sahiptir; farklı kentli gruplar, planlamada, gözardı edilmektedir. Bütün bu yönleri ile mevcut planlama

eylemi katılımcı değildir, bireylerin hak ve çıkarlarını korumada eşitlikçi değildir, doğal kaynakları ve çevre değerlerini koruyucu değildir.

Öte yandan, çevre sorunlarının son yıllarda eriştiği boyutlar, ülkemiz ve dünya kamuoyunun gündeminde giderek daha fazla yer tutmaktadır. Bu konudaki haber ve gelişmelere basında ve diğer kitle haberleşme araçlarında öncelik verilmekte; yerel ve merkezi ölçekte yeni örgütlenmelere gidilmekte; bütçe ve fonlara ek ödenekler konmakta; konuya ilişkin kapsamlı araştırmaların gereği vurgulanmakta; çeşitli toplantı ve gösterilerle konu gündemde tutulmaktadır.

Bütün bunlara karşılık, çevre sorunları, her ölçekte ve boyutları daha da cidileşerek

varlığını sürdürmektedir. Bu da, iyi niyetli çabaların yeterli olmadığını, bu konuları gereğinden çok konuşmanın sonuçta umursamazlık ve alışkanlık yarattığını göstermektedir. Sorunlara kalıcı ve sağlıklı çözümler üretilmesi, farklı kabulleri, farklı yaklaşımları, farklı örgütlenmeleri gerektirmektedir.

Türkiye'deki imar planı uygulamasının sağlıksızlığı, geniş bir plançı kesimi tarafından öteden beri eleştirilmektedir. ŞPO Yönetim Kurulu'nca oluşturulan "Planlamada Halk Katılımı Komisyonu" nun çalışmaları kapsamında, imar planlarının katılımcı planlamayı sağlayamadığı gibi, çevre sorunlarını önlemek bakımından da yeterli olmadığı bir kez daha

vurgulanmıştır. Bu iki saptamadan hareketle, planlamada köktenci bir değişime duyulan gereksinimi dikkate alan Komisyon, farklı kavramlarla, farklı değerlerle, farklı uygulama araçlarıyla yeni bir yaklaşımın tartışmaya açılmasını gerekli ve yararlı bulmuştur. Dünyadaki benzer gelişmelere paralel olarak, Komisyonumuzca, Türkiye'de çevre değerlerini odak noktasına alan; bunu insan soyunun nesiller boyu sağlıklı gelişiminin önkoşulu sayan; planlamanın asil işlevini kendisi için plan yapılan kullanıcı kitlesinin refahının artırılması olarak tanımlayan; katılımcı bir planlama sisteminin oluşturulması öngörülmektedir. Bu yaklaşıma uygun yasal ve yönetsel çerçevenin, eğitim programının, örgütlenme modelinin tartışmaya açılması, meslek örgütü olarak ŞPO ve kurucusu olduğu Belediyeler Planlama Hizmetleri Vakfı'nın da uzun vadeli gündemlerini oluşturabilecektir. Komisyon, bu kapsamlı projenin uygulanmasındaki ilk aşama olarak, tartışmalı - teknik bir toplantı düzenlenmesine karar vermiştir.

Bu raporda, 11 - 12 - 13 Aralık 1991 tarihlerinde gerçekleştirilmesi öngörülen toplantının amacı, kavramları, kapsamı, yöntemi ve program taslağı yer almaktadır.

AMAÇLAR

Yukarıda sözü edilen uzun vadeli projenin ilk aşamasını oluşturması nedeniyle, bu toplantının birbiriyle ilişkili birden çok amacı gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Bunlar:

- İnsan - toplum - doğa ilişkilerinin kurallarını, kültürünü, yeni bir planlama felsefesi çerçevesinde, yeniden gündem konusu yapmak,

- Bu felsefeyi yaşama geçirmek üzere yeni bir kent planlama modelinin kavramlarını, ilkelerini, yöntemlerini, temel tartışmalarını üretmek,

- Güncel ve moda düzeyindeki bazı kavram ve yaklaşımları bu yeni modelin çerçevesine oturtmak, o yönde açılımlarla somutlanmasını sağlamak,

- Oluşturulmak istenen yeni planlama modelinin bugünkü bilgi birikimi ile bağlarını kurmak,

- Karar mekanizmasındaki çeşitli disiplinlerden ilgililerle plancılar arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak,

- Yeni planlama gündeminin oluşturulma ve uygulanma sürecinde, ŞPO ve Belediyeler Planlama Hizmetleri Vakfı'na, bu sürecin niteliğine uygun yeni işlevler kazandırmak,

- Üstlenilen sorumluluk ve kazanılan deneyim nedeniyle, ŞPO ve Vakıf tüzel kişiliklerinin meslek ortamındaki etkinliklerini artırmak.

SORUN TANIMI VE TEMEL KAVRAMLAR

Toplantının saptanan amaçlarına olabildiğince erişmek, böylece etki düzeyini yükseltebilmek için, düşünsel yapının iyi kurulması önem taşımaktadır. Organizasyonu, belirli ilkeler çerçevesinde yürütebilmek, toplantının ana tartışmalarını oluşturmak, gereksiz yönelme ve sapmaları önlemek açısından Komisyonumuz, başlangıçtan itibaren kavram ve ilkeler düzeyinde tartışmalara büyük zaman ayırmıştır. Bu tartışmalar sonucunda, aşağıda açıklanan yaklaşımlar üzerinde görüş birliğine varılmış, toplantının içeriği, yöntemi ve programının bu doğrultuda oluşturulması hedeflenmiştir.

Kent planlaması, belli bir mekandaki canlı ve cansız varlık potansiyellerinin, olanaklar ile kavramsal değerlerin, o mekanda yaşayanların refahını ve yaşam standardını yükseltmek amacıyla kullanılmasına yönelik, disiplinlerarası bir süreçtir.

Planlama sürecinin farklı

aşamalarında, kentin büyüklük ve özelliklerine göre, çeşitli bilim dallarını kapsayan araştırmalar yapılmakta, yöntem ve teknik geliştirilmekte ya da uygulanmakta, nihayet tasarım etkinliği ile tüm araştırma ve geliştirme çalışmaları ürüne dönüştürülmektedir. Ancak, insan ve toplumun dinamik yapısı içinde ortaya çıkan bu ürün, hiçbir zaman bitmiş, durağan bir sonuç ürün olamamakta, planın amaçlarını gerçekleştirmek üzere uygulamadan, gelişmelerden ve yeni araştırma bulgularından geri beslenerek, dönüşüme uğrayabilmektedir. Bu nedenle, kent planlamanın başlıca niteliklerinden biri "süreklilik" olmaktadır. Disiplinlerarası bir kavrayışı gerektirmesi nedeniyle tek bir profesyonelin yetki ve sorumluluğuna verilemeyecek denli çok boyutluluğu ve yerleşmeye özgü olması da planlamanın diğer özelliklerini oluşturmaktadır.

Öte yandan kent planlama, her türlü ilişkinin içinde yer aldığı mekânın organizasyonu ve yaşamın kalitesi ile ilgilendiği için toplumdaki tüm sistemlere (sosyal-kültürel, ekonomik, ekolojik v.b.) bağımlı olma özelliği taşımakta, bunun sonucu olarak da ülke yönetim düzeninden canlı organizmaların yapısına kadar çeşitli ölçeklerden girdiler alabilmektedir.

Çevre değerleri ve katılım kavramları böyle bir çerçeve içinde anlam kazanmaktadır. Bugün en önemli çevre sorunu olarak, su, toprak ve havanın kirlenmesi gündemdedir. Bu doğal kaynaklar, insanların temel gereksinimleri olduğu için veya gereksinimlerin hammaddesi olarak, yerleşme planlamasında gözetilmesi, korunması ve geliştirilmesi gereken değerlerdir. Bir başka çevre sorunu olarak, bitki ve hayvan türlerinin yok olması, yine insanın yaşamında

çeşitlilik ve zenginliklerin azalması, hammadde kaynaklarının tükenmesi, insanoğlunu milyonlarca yılda besleyip geliştiren ekosistem zincirinin bozulması nedeniyle sorundur ve insan refahını korumayı ve yükseltmeyi amaçlayan kent planlamanın gündemindedir. Aynı şekilde, önemli çevre sorunlarından biri olan gürültü, insan yaşamının kalitesini düşürmesi nedeniyle kent planlamanın da sorunudur.

Tüm bu sorunların çözümü, insanların bugün bunları zaten yaşıyor olmaları ve/veya gelecekte yaşama riski nedeniyle, halk katılımını gerekli, üstelik kaçınılmaz kılmaktadır. Çevre sorunları ve katılım kavramı, planlamada yeni bir gündem veya moda bir akım olarak ve parçacı, yapay yaklaşımlarla ele alınamaz. Kent planlama disiplini, çevre sorunlarını, tanımından kaynaklanan gerekçelerle odağına almak; kentli katılımını, olmazsa olmaz bir uygulama aracı olarak geliştirmek durumundadır.

Sürdürülebilir Kalkınma (Sustainable Development)

Sanayileşmenin yüzyılın başından itibaren tamamen ekonomik büyüme dürtüsüyle gelişmesi, 1970'lerden sonra çevre sorunlarının nicelik ve niteliğinde artışlara neden oldu. Birçok bölgede doğal çevre tahrip oldu, ekolojik denge bozuldu, insan türünün geleceğine ilişkin kaygılar oluştu. Bu durum, 1980'li yıllarda "Çevre mi, kalkınma mı?" tartışmasını gündeme getirdi. Gelişmiş ülkelerle, kalkınma sürecinde olan ülkelerin farklı yorumlarla yer aldıkları bu tartışma sonucunda "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramı ortaya atıldı. uluslararası tartışma platformlarından kaynaklanan, içeriği nedeniyle kullanımında sorgulayıcı olunması gereken bu kavram, çevre

konusundaki tartışmalara farklı bir yorum getirmiştir.

Geleneksel kalkınma kavramında, gelecek nesiller için çevrenin veya kaynakların korunması gözetilmemektedir. Oysa, sürdürülebilir kalkınma kavramı gereğince; karar verme süreçleri içinde, üretim öncelikleri belirlenmeli; tüketim sorgulanmalı; çevresel ve sosyal maliyetlerin hesabı daima yapılmalı, doğal kaynaklar, geleceği hesaba katarak, anamal (sermaye) gibi korunmalı ve geliştirilmeye çalışılmalıdır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, halk katılımını da gereksinmektedir. Çünkü, ancak bu biçimde tüm insan kaynağını etkin bir biçimde kullanmak ve bu nesil içinde insanların kaliteli çevre talep etme hakkına eşit olarak sahip olduklarını vurgulamak mümkün olabilecektir. Yani, sürdürülebilir kalkınma, kaynakların bugünkü ve gelecekteki dağılımlarını gözetken bir yaklaşım olarak ele alınmalı ve toplantının amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm tartışmalarda irdelenmelidir.

Kentsel Planlama ve Kent Plancısı

Planlama, esas olarak, piyasa mekanizmaları yetersiz olduğunda kaynakların dağılımı ile ilgilenmektedir. Bu nedenle, piyasa sisteminin ekonomik büyüme dürtüsü ile, geniş kitlelerin çevre duyarlıklarının keşifinde anlam kazanan bir etkinliktir.

Kıt kaynakların en akılcı ve optimum kullanımı olan planlama, bu optimumun ve akılcılığın ölçütlerini belirlerken, büyük nüfus kitlesinin farklı gereksinimlerinin karşılanması ve kaynakların korunup, geliştirilerek kullanılmasından yana tutum almalıdır.

Buna göre, kent planlamada, kent ve kır ilişkisi, birbiriyle sürekli etkileşim halindeki iki ayrı kaynak ortamının (doğal, kültürel, beşeri v.b.) iki ekolojik sistemin

bütünleşmesi, birbirini tamamlaması şeklinde algılanmalıdır. Yerleşmelerin büyüme hızı ve biçimi kaynakların tüketilme hızı ve biçimi ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle mekandaki gelişme önerilerini değerlendirmede her türlü enerjinin üretimi, kullanımı ve verimliliği temel ilgi alanını oluşturmalıdır.

Planlamanın bu yaklaşıma dayandırılması ile yaşanan ve yakınılan çevre sorunlarının en aza indirgenmesi, hattâ bazı çevre sorunlarının ortaya çıkmadan önlenmesi mümkündür. Nitekim, planlama yazını tarandığında, çevre sorunları ve planlama ilişkilerinin vurgulandığı, araştırmaların bu yönde yoğunlaştığı, planlamanın stratejik, etkin, uygulanabilir, temel haklarda eşitçi, katılımcı olmasının yanı sıra, ekolojik olmasının vurgulandığı görülmektedir.

"Plancı" da, bir teknik eleman olarak, kimliğini bu çerçevede bulmaktadır. Tanımlanan kentsel planlama sisteminin kurumsallaşması öyle olmalıdır ki, talep ettiği plancı tipi, yerleşme ve çevresindeki doğal değerlerin varlığına duyarlı; doğal kaynaklar üzerinde yöre insanının söz ve hak sahibi olduğuna inanan; kaynak kullanımında dengeyi ararken, tercihini, kentli çoğunluğun insani gereksinimlerinden kaynaklanan çok yönlü çıkarlarını kollamak yönünde kullanarı; çoğunluk çıkarının da kaynakların yıllar boyu kullanılabilir kılınmasında yattığını düşünen ve bu yönde meslek ahlakına uygun tutumlar alabilen bir kişilik sergilemelidir.

Katılım

Global çevre sorunlarının, hiçbir ayırım gözetmeksizin her dünya vatandaşı için çeşitli riskler oluşturduğu ve önlem alınmadığı takdirde bu risklerin zaman içinde artma eğilimi göstereceği bilinmektedir. Ancak, bireyler üzerindeki etkilerinin

hissedilmesi daha uzun zaman aldığından, bu tür çevre sorunları daha güç algılanmaktadır. Buna karşılık, büyük nüfus kitlelerinin kısa sürede ve dolaysız olarak maruz kalıp etkilendikleri yerel çevre sorunları da en az diğerleri kadar önem taşımaktadır ve sevindiricidir ki bu konuya duyarlılıkta artış gözlenmektedir. Geliştirilecek yeni planlama sisteminde bu potansiyel değerlendirilmeli ve çevre değerlerinden yararlanılan ya da çevre sorunlarından etkilenen insanların, karar süreçlerinde daha etkili olmaları desteklenmelidir. ancak, katılım mekanizmalarının geliştirilmesinde, popülist yaklaşımlarla yetinmemeli veya katılım adı altında dar çıkar çevrelerinin kârını maksimize edici uygulamalardan kaçınılmalıdır. Katılım, karşılıklı tam bilgilene ve iletişim esasına dayalı olmalı; tarafların ortak çıkarlarının belirleyiciliğinde yönlenebilir, ancak azınlık haklarına özeni içermeli; çıkar kavramını geniş anlamda sosyal, psikolojik vb. boyutlarıyla ve süreklilik ilkesi temelinde kapsmalıdır.

KAPSAM

Düzenlenecek toplantı kapsamındaki tartışmaların üç düzeyde derlenmesi planlanmaktadır.

1. Felsefi - İdeolojik Ölçek

Komisyon tarafından benimsenen amaçlar ve yaklaşımlar doğrultusunda, temel kavramların kültürel, siyasal boyutlarıyla tartışılacağı bu bölüm, uzun erimde oluşturulması hedeflenen kent planlama sisteminin en genel çerçevesini kurmaya yöneliktir.

Toplumbilim, siyaset bilim ve planlama kavramları çerçevesinde soyut tartışma ve değerlendirmelerin derleneceği bu bölümde, başlıca konu ve yaklaşımlar şunlardır:

- Birey - toplum - doğa ilişkilerinin saf ve yalın olmadığı gerçeğinden

hareketle, bu ilişkilerin, kuralların idealize ederek değil, fakat gerçekçi bazda tanımlanması.

- Bir başka deyişle, bireyin mevcut toplum yapısı içindeki öznel ve nesnel beklentilerini, çıkarlarını yok saymadan, ama doğanın korunmasının da çıkar tanımı içinde yer almasının kaçınılmaz gerekliliğinin vurgulanması.

- Tek amacın daha çok kazanç olduğu tüketim toplumlarında, bu toplumsal amaçsızlığı aşmanın gereği ve yolları, geliştirilmesi, gündeme getirilmesi gereken yeni "toplumsal amaç" tanımları. (Latin Amerika'daki gecekondu bölgelerinde, önce bir sosyal kurum olan okulun yapılması ve buna dayalı olarak mahallenin varlığının savunulması ardındaki dürtü ya da Osmanlı döneminde önce külliye kurulup ardından mahallenin gelişiminin Anadolu'dan gelenlere bırakılmasındaki tercih, geçmiş kentlerinde çeşitliliği yaratmış, katılımı sağlamıştır. Çağımızda ve ülkemizde bu türden başka hangi dürtüler, kurumlar, tercihler, olgular -şovenizm, ırkçılık vb. olgular dışında- bu gelişmeleri başlatabilir?)

- İnsan ve çevre kavramlarına bir ikilem olarak bakmanın yanlışlığı, konuyu bir bütünlük içinde algılamamanın önemi,

- Teknik ve sosyal bir etkinlik olan planlamanın bu kapsam çerçevesindeki temel boyutları:

- Planlama bütüncüdür: i) Disiplinlerarası nitelik taşır.

- ii) Toplumsal süreçlerde bütünlük aranır.

- iii) Ölçek açısından bütüncüdür (Bireyden topluma, toplumdun dünyaya uzanan bir algılamayı gerektirir.)

- Planlama etkileşimdir, süreçtir.

- i) Birey - çevre etkileşimi süreçler olarak algılanır.

- ii) Planlı ve plansız çevre ile birey, aile ve toplum

etkileşimini kapsar.

- Planlama örgütlenme ve bilgilendirmedir.

- i) Kullanıcı ya da yararlanıcı katılımı ile gerçeklik kazanır.

- ii) Felsefi - ideolojik - politik içerik taşır.

2. Bilimsel - Teknik Ölçek

Bu bölümün amacı, uzun dönemde oluşturulmak istenen disiplinlerarası kent planlama sisteminin, somut bilgi tabanının ve temel boyutlarının, çeşitli meslek dallarının katkılarıyla, felsefi - ideolojik ölçekteki tartışmalara paralel olarak oluşturulabilmesidir. Bu bölümün üç ana boyutta açılıp geliştirilmesi hedeflenmekte ve şehir planlarının yanı sıra mühendisler, sosyal bilimciler ve hukukçuların katkısı beklenmektedir.

2.1. Ekolojik Boyut

Ekolojik planlamanın teknik özellikleri ile gereksinimlerinin ve sorunlarının tartışılacağı bu başlık altında irdelenmesi istenen konular şunlardır:

- Ekolojik planlamada dünya deneyiminden örnekler ve uygulama açısından temel sorun alanları.

- Farklı meslek dallarının etkinlik alanları içinde kalan ekolojik olguların tanımlanması (sanayi, konut, yol, yeşil alan gibi çeşitli arazi kullanımının oluşum ve gelişimi ile ekolojik ilişkileri; artım süreçleri - ekoloji ilişkileri; inşaat malzemeleri ve yöntemleri - ekoloji ilişkileri; vb.)

- Kentsel gelişme süreçlerinde çevresel etkileşim
 - Çevre (doğal, kültürel, tarihi ve sosyal potansiyel) yerleşmeyi nasıl etkiliyor?
 - Yerleşmenin bir bölgesindeki yapılaşma kararlarının, kentin diğer bölgelerine ve bütününe etkileri.

- Çevre kavramı, insanları ve insan ilişkilerini de kapsadığına göre, kentteki fiziki değişim - dönüşümün bireyler, kentli topluluk,

kentlilik kavramlarına etkileri.

- Ekolojinin değişim sürecinde toplumdaki özel ve tüzel kişilerin konumu ve rolleri (bireyler, sanayiciler, yerel yönetimler, meslek odaları, dernekler, vakıflar, sendikalar, merkezi yönetimler vb.)

- Kent ve çevresi arasındaki enerji döngüsü
- Planlama ve tasarımla yaratılan ve ekonomik değer kazanan çevre özelliklerinin korunmasında sorunlar ve yöntem arayışları ("amenity values" kavramı, taşınmazların vergi değerlerinin önemi vb.)

- Ekolojik planlama için ileri teknolojilerin kullanımı. (Coğrafi Bilgilenme Sistemleri - GIS tanıtımı, kullanım örnekleri, Türkiye'deki mevcut donanımlar ve eğilimler, kuruluşların bu konulara yaklaşımı, yatırım düzeyleri, beklentileri vb.)

- Veri tabanları konusunda yapılan çalışmaların tanıtımı.

2.2. Örgütlenme boyutu

Bir toplumdaki çeşitli karar mekanizmaları, yürürlükteki idari yapıya göre oluşmakta ve bu durum, planlama - uygulama süreçlerini de belirlemektedir. Çevre değerlerini koruyup geliştirecek bir planlama süreci, özüne uygun olarak, yaygın bir örgütlenme modelini gereksinmektedir ve bu modelin, genel idari yapı içinde ele alınması zorunludur. Planlama sisteminin idari yapı ile bağlantılarını kuran bir örgütlenme modelinin oluşturulmasında, yasal ve yönetsel gereksinimlerin saptanmasının hedeflendiği bu bölümde, planlıların yanı sıra hukukçular ve idareciler tarafından tartışılması istenen başlıca konular şunlardır:

- Yeni planlama sisteminin örgütlenmesinde bütüncül bir sistemin gereği.

- Bu tür bir sistemin örnekleri, Türkiye'deki uygulanabilirliği, mevcut sistemin bu yönde revizyonu ve olası sorunlar.

- Türkiye'de konuya ilişkin kurumsal yapının değerlendirilmesi:

- Kurumların nitelikleri,
- Kurumlararası iş bölümü, eşgüdüm düzeyi, yetki ve sorumluluk ilişkileri,

- Kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarını düzenleyen yasal belgelerin ayrıntılı dökümünün yapılması.

- Yerel yönetimler için yeni bir kent yönetim bildirgesinin ilkeleri ve uygulama esaslarının belirlenmesi.

- Farklı kentli gruplara örgütlenme ve çıkarlarını savunmada fırsat eşitliğinin sağlanmasında yöntemler.

- Mesleki kuruluşlar, vakıf, dernek vb. sivil toplum örgütlerinin örgütlenme modeli içindeki yeri.

2.3. Halk Katılımı

Öteden beri tartışılan planlamada halk katılımı kavramı, daha nitelikli planlar üretmenin daha yüksek kaliteli yaşam çevreleri oluşturmanın, dolayısıyla kent planlamanın mesleki etkinliğini artırmanın bir aracı olarak ele alınmaktadır. Kendisi için plan yapılan kullanıcıların, kendi kültürel birikimleri ve değerleriyle kentsel çevrenin oluşumuna ve gelişimine karar verici, yönlendirici olarak katılması ile plançı normlarının dışındaki olgu ve kavramların süreç içinde sentezini yapmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Öte yandan katılım, mevcut planlama yapısını ve toplumsal yapıyı süreç içinde değiştirme ve dönüştürmenin de etkin bir aracı olarak algılanıp benimsenmektedir.

Toplantı kapsamında, katılım kavramının açılması için somut ve teknik tartışmaların geliştirilmesi hedeflenmekte, genel değerlendirmelere, halk katılımının iyi bir gelişme olacağına ilişkin bilinen yaklaşımlara yer verilmesi istenmemektedir. Konuyu amacından uzaklaştıran bir yaklaşım da, toplantılara ve

çeşitli etkinliklere ilgili özel ve tüzel kişilerin "katılımı" konusudur ve toplantı sırasında kaçınılması istenen bir diğer boyutu oluşturmaktadır.

Üzerinde yoğunlaşarak tartışılması, somutlanması istenen başlıca konular ise şunlardır:

- Kent planlama, farklı disiplinlerin ortak çabasını gerektiriyorsa, çeşitli meslek dallarının etkinliği açısından, kullanıcıların katılımı gerekli midir? Bir başka deyişle, hangi meslek dallarının etkinlikleri sırasında kullanıcı katılımı mümkündür ve bu sağlandığında o meslek dalının etkinliğinde değişim sağlanır? Planlama ve mimarlık gibi mekan kullanımını ve dolayısıyla sosyal ilişkileri düzenleyen disiplinlerde kullanıcı katılımı, mesleki etkinliğin kalitesini yükseltir. Çünkü, amacına uygundur, mekanın daha iyi kullanılmasını, sahiplenilmesini ve geliştirilmesini sağlar. Konunun, planlama sürecindeki diğer meslek dalları açısından irdelenmesi, yeni yönelmeler ve birikimler oluşturacaktır.

- Halk katılımı, genellikle özlenen, istenen ama nasıl olacağının pek de kestirilemediği soyut bir olgu olarak algılanmaktadır. Bu sorunu aşmak üzere; halk katılımı kavramı, çeşitli çıkar gruplarının ya da kullanıcı gruplarının planlama sürecinde her türlü karar mekanizmasında, uygulamalarda etkin biçimde taraf olması biçiminde ele alınmalı, bunun yöntem ve teknikleri geliştirilmelidir.

- Planlamada karar süreçlerine halkın katılımı, toplumdaki başka süreçlerde de etkin rol alma ile bağlantılı bir olgudur ve bu nedenle farklı kaynaklardan beslenmesi gerekir. Örneğin bireyler, işçi sağlığı ve iş güvenliği kavramlarıyla, sağlık düzeylerinin iyileştirilmesi amacıyla doğrudan ilgilenmektedirler ve bu alanda bireylerin aktif

rol olma potansiyeleri genelde katılımın gerçekleşmesinde gelişme sağlayacaktır.

Benzer biçimde, topumdaki farklı üretim süreçleri içinde verimliliği arttırmak üzere yapılan ergonomi çalışmaları, bireylerin bu üretim süreçlerine katılmalarının araçlarını oluşturmaktadır. Bu tür uygulamalar bireylerin başka toplumsal süreçlere de katılımı için birikim yaratmaktadır ve katılım sürecini irdeleyip somutlaştırmak açısından yeni boyutlar sunmaktadır.

• Katılım olgusu sınırsız bir bilgilenme ve bilgilendirme süreci olarak ele alınmalı, basın-yayının genel bilinen rolü dışında, yeni bilgilenme ve bilgilendirme mekanizmaları üzerine fikir oluşturulmalıdır.

• Katılımın örgütlü ve doğrudan olmasının önemi dikkate alınarak, farklı ölçeklerde veya düzeylerdeki doğrudan katılım örnekleri, yöntemleri, sorunları, Türkiye'deki olabilirliği üzerine somut bilgi derlenmelidir.

• İşletmecilikteki talep oluşturma yöntemlerinden katılıma talep oluşturmak üzere yararlanılması (reklam mantığının kullanımı, negatif tepki oluşturarak katılımı sağlama, vb.)

• Mekanda çeşitlilik yaratma, farklı alt kültürlerin

çevrelerini özgün biçimde oluşturmaları konusunda tarihten ve yurt dışından örnekler (Osmanlı İmparatorluğu döneminde mahalle gelişimi, Latin Amerika'da geçeköndü gelişimi, vb.)

3. Kentsel - Bölgesel Ölçek

Gerek planlama felsefesi, toplumdaki rolü v.b. üzerine genel tartışmalar, gerek oluşturulmak istenen yeni planlama sisteminin 2. bölümünde açıklanan içeriği, somut ifadesini kentsel ve bölgesel ölçekte yapılacak çalışmalarda bulacaktır. Bu nedenle, bu ölçekte yapılması beklenen katkıların, aşağıdaki başlıklarla ilişkilendirilmesi amaçlanmaktadır.

• Yürürlükteki imar planlama sistemi ile yerleşmeler ölçeğinde yaratılan sorunların dökümü ve irdelenmesi

• Hedeflenen sistemin bilgi tabanını oluşturmaya yönelik çalışmaların tanımlanması, mevcut verilerin dökümü

• ŞPO bünyesinde kapsamlı, ayrıntılı, kullanıma açık ve işleyen bir "Yerleşmeler ve Korunması Gereken Değerler Arşivi"nin oluşturulması

YÖNTEM

11 - 13 Aralık tarihlerinde yapılacak tartışmalı toplantı, iki genel oturum ile, ilk ve

ikinci günde gerçekleştirilecek üç teknik oturumdan oluşacaktır. İlk gün yapılacak genel oturumun konusu, 1. başlığını oluşturan felsefi - ideolojik ölçekteki tartışmalardır.

11 Aralık öğleden sonra başlayıp 12-13 Aralık 1991 günü devam edecek olan teknik oturumlar üç ana başlık etrafında yapılacaktır.

1. Ekolojik boyut
2. Örgütlenme boyutu
3. Halk katılımı

13 Aralık günü öğleden sonra yapılacak olan genel oturum, her bir teknik oturumun sonuçlarının aktarımını, ilk günde yapılan genel tartışmalara bağlantıları ve öncelikli konuların vurgulanmasını içerecektir.

Toplantının ön hazırlıkları çerçevesinde, dört ana başlık için, belirlenen kişilerden tartışma metinleri istenmiştir.

Bu metin taslakları, düzenlenen üç hazırlık toplantısında, farklı disiplinlerden kişilerin katılımı ile tartışılmış ve sonuçta Tartışmalı Teknik Toplantıya zemin oluşturacak metinler hazırlanmıştır. Bu metinler, toplantı öncesi, katılımcılara iletilecektir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası
Planlamada Halk Katılımı Komisyonu

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI SERBEST ŞEHİRCİLİK BÜROLARI TESCİL ÜCRETLERİ*

	SERBEST ŞEHİRCİ		S.ŞEHİRCİLİK BÜROSU		YABANCI PLANCI		Y.S.Ş.BÜROSU	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992
KAYIT/TESCİL	100.000	200.000	200.000	300.000	250.000	500.000	1.000.000	2.000.000
TESCİL YENİLEME	-	100.000	-	150.000	-	250.000	-	1.000.000
TESCİL BELGESİ	20.000	10.000	20.000	20.000	50.000	100.000	100.000	200.000

* 4 Eylül 1991 tarihli Yönetim Kurulu Toplantısında kabul edilmiştir. 11 Ekim 1991 tarihli Haber Bülteni'nde yayınlanan Yönetmelik uyarınca yürürlüğe girmiştir.

TEMSİLCİLİKLER

MUĞLA TEMSİLCİLİĞİ İPTAL EDİLDİ

Muğla Temsilciliği görevini yürüten A.Özden GÜRBÜZ, 3 Eylül 1990 tarihinde İller Bankası Genel Müdürlüğüne ihale edilen işlerde, Oda En Az Ücretlerine uymamıştır. Bu yüzden, Onur Kurulu'na verilmiş olduğundan, Yönetim Kurulu'nun 4 Eylül 1991 tarihinde yaptığı toplantıda "A.Özden GÜRBÜZ Temsilcilikten alınmış, Temsilcilik seçiminin yenilenmesi için Temsilci Yedeği ve Yardımcısının görevlendirilmesine, seçimlerin 21.9.1991'de yenilenmesine Sami KILIÇ'ın seçimlerde Oda Yönetim Kurulunu gözlemci sıfatı ile temsil etmesi"ne karar verilmiştir.

21.9.1991'de yenilenen seçimlerde görevden alınan A.Özden GÜRBÜZ "Yönetime karşı haklı mücadelesinde" üyelerden destek isteyerek yeniden seçilmiştir. Oda Yönetim Kurulu 30.9.1991 günü yaptığı toplantıda; "Odamızın belirlediği En Az Ücrete uymayarak haksız rekabet yaratan temsilci Ali Özden GÜRBÜZ'ü tescilsiz serbest meslek faaliyetinde bulunan Temsilci Yardımcısı İsmet ŞAHİN'i, Nalan Yivli, TMMOB - ŞPMMO Temsilciler Yönetmeliği'nin 18. Maddesi gereğince görevden almıştır. Ayrıca; aynı Yönetmeliğin 24. ve 25. Maddeleri gereğince Muğla Temsilciliği'nin kapatılmasına karar verilmiştir.

BURSA TEMSİLCİSİ GÖREVDEN ALINDI

90-91 yılları için B.T.B.'sini yenileden faaliyet gösteren; 168 aylık ödenti borcu olduğundan icraya verilen; mali rapor ve faaliyet raporu göndermesi konusunda defalarca uyarıldığı halde henüz göndermemiş olan Bursa Temsilcisi Önder BATKAN, Oda Yönetim Kurulu'nun 9.9.1991 günü yaptığı toplantıda "Temsilcinin görevden alınmasına, Temsilcilik seçimlerinin; Temsilci, Temsilci Yardımcısı ve Temsilci Yedeğini yenilemek için yapılması konusunda İstanbul Şubesi'nin görevlendirilmesine" karar vermiştir.

İl Temsilciliklerinin Oda Tüzük ve Yönetmelikleri çerçevesinde faaliyet göstermesi Oda Yönetim Kurulu'nun sorumluluğundadır. Temsilcilikleri Tüzük ve Yönetmeliklere uyma konusunda, son kez, duyarlı olmaya çağıran Yönetim Kurulu, tüm Temsilciliklerin sonuçlarının gözden geçirilmesi ve işlerliği sağlayamayan Temsilcilerle kapatılması görüşündedir.

ODA EN AZ ÜCRETLERİNE UYMAYAN ÜYELERİN BÜRO TESCİL KAYITLARI İPTAL EDİLDİ

Aşağıda adları yazılı serbest şehircilik hizmeti veren Serbest Şehirciler, İller Bankası'nın teklif isteme yolu ile ihale ettiği İmar Planı işleri için, Oda En Az Ücretlerine aykırı teklifler vererek, büyük çoğunluğun uyduğu bir durumda haksız rekabet içerisine girerek fırsatçı bir yaklaşım göstermişlerdir.

TMMOB - SMMM Hizmetleri ve Büro Tescil Belgesi Yönetmeliği'nin 9. Maddesi d Bendi ve 10. Maddesi gereğince, Yönetim Kurulu'nun 21.10.1991 tarihli toplantısında, söz konusu üyelerin büro tescil kayıtlarının süresiz iptal edilmesine ve Onur Kurulu'na sevk edilmelerine karar verilmiştir.

TMMOB SMMM Hizmetleri ve Büro Tescil Belgesi Yönetmeliği'nin 9. Maddesi c Bendi gereğince "... Büro Tescil Belgesi Oda tarafından süreli veya süresiz olarak iptal edilen kişi ve kuruluşlar, bu belgelere dayanarak hizmet yapamazlar."

Büro Tescil Belgesi süresiz iptal edilen Serbest Şehirciler:

Ömer Demirel
Yalçın Cömert
Onur Alp Karanfilci
Nevin Sanlı
Ayşegül Cömert
Çetin Yarılgan
Hakan Cantekin
Onur Kurt
Ümit Nevzat Uğurel
Levent Sipahi
Hilal Eren
Nevay Elçi
Aylin Adahoğlu
Ahmet Erdoğan
Nalan Bekçioğlu
Aydın Kozak
Özlem Özcan
Şükrü Atacan

BİLİRKİŞİLİK BAŞVURULARI

1992 yılı için bilirkişilik yapmak isteyen üyelerimizin; bilirkişilik yapmak istedikleri illeri ve Oda sicil numarası ve geçerli adreslerini belirten bir dilekçe ile en geç 20 Aralık 1991 tarihine kadar Oda'ya başvurmaları gerekmektedir. Birden fazla il için bilirkişilik başvurusu, aynı dilekçede yapılabilmektedir.

Oda Tüzüğü'nün 10. Maddesi gereğince bilirkişilik karşılığı alınan ücretin %10'u Oda payı olarak ödenir. Oda payını ödemeyenler, ertesi yıl, bilirkişi listesine alınmazlar. Yasa gereği, her il için en az 5'er kişi olarak hazırlanan bilirkişi listeleri, TMMOB tarafından Valilikler kanalıyla Cumhuriyet Savcılarına iletilmekte, Mahkemelerin talebi ile ilgili konularda bilirkişilik yapılmaktadır.

TMMOB - ŞPMMO Bilirkişilik Yönetmeliği gereği; bilirkişi listelerinin düzenlenmesinde, Oda Yönetim Kurulu, şu ölçütleri temel almaktadır:

- Üyelerimizin Oda Onur Kurulu tarafından cezalandırılmamış olmaları,
- Ödenti ve başka borçları olmaması
- En az 1 yıl Şehir ve/veya Bölge Plancısı olarak çalışmış olmaları, (Bir il için 5'ten az bilirkişi başvurusu olması halinde, son ölçüt aranmaz.)
- Yeteri kadar başvuru olmaması durumunda Yönetim Kurulu, mesleki deneyim ve birikimleri ile ikamet yerlerine göre, uygun gördüğü üyeleri bilirkişi olarak atayabilecektir.

LÜTFEN
AİDATLARINIZI
ZAMANINDA
ÖDEYİNİZ

ULUSLARARASI TARTIŞMALI TEKNİK TOPLANTI KENT PLANLAMADA YENİ GÜNDEM: ÇEVRE VE KATILIM

11 ARALIK 1991 ÇARŞAMBA

- 9:30 - 10:30 AÇILIŞ OTURUMU
Başkan: Esat TURAK
Açılış Konuşmaları
- 11:00 - 13:00 BİRİNCİ OTURUM • YURTDIŞI BİLDİRİLER
Başkan: Semra ONGAN
• H.E. Mr. Michael LAKE, AT Türkiye Temsilcisi
• Mr. Sybrand P. TJALLINGII, Metherlands
• Mrs. Emel TEYMUR, United Kingdom
• Mr. Michael EDWARDS, United Kingdom
- 14:00 - 17:30 İKİNCİ OTURUM • KAVRAMSAL ÇERÇEVE
Başkan: Orol ATAMAN
Sunuş: Oğuz IŞIK
Tartışmacı: Gökhan MENTEŞ / Ülker Baykan SEYMEN
- 18:00 - 19:30 AÇILIŞ KOKTEYLİ

12 ARALIK 1991 PERŞEMBE

- 9:30 - 13:00 ÜÇÜNCÜ OTURUM • EKOLOJİK PLANLAMA
Başkan: Haluk ALATAN
Sunuş: Çelen BİRKAN
Tartışmacı: Sema ALPAN / Yücel ÇAĞLAR / E.Canan GÜLER
- 14:00 - 17:30 DÖRDÜNCÜ OTURUM • PLANLAMAYA KATILIM
Başkan: Ömür TÜRKSOY
Sunuş: Mehmet Y.ADAM
Tartışmacı: Akın ATAÜZ / Feyzan BELER / Şenel ERGİN

13 ARALIK 1991 CUMA

- 9:30 - 13:00 BEŞİNCİ OTURUM • ÖRGÜTLENME
Başkan: Feyzan BELER
Sunuş: H.Cengiz TÜRKSOY
Tartışmacı: Özcan ALTABAN / Ersin GÜNEYLİ / Yıldırım ULER
- 14:00 - 17:30 ALTINCI OTURUM • GENEL TARTIŞMA
Başkan: H.Cengiz TÜRKSOY
Sunuş: Semra ONGAN / Orol ATAMAN / Haluk ALATAN / Ömür TÜRKSOY / Feyzan BELER
- 18:00 - 19:30 KAPANIŞ KOKTEYLİ

TMMOB Şehir Plancıları Odası
Aylık Haber Bülteni
Şehir Plancıları Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni:
V.Senihi KİTAPÇI

Adres: Bayındır (2) Sokak 47/10
Tel: 417 48 12 Kızılay/ANKARA

İlan Koşulları:

Sütun x cm: 15000 TL
Tam Sayfa: 750.000 TL
Yarım Sayfa: 400.000 TL

Yayın ve Kültür etkinlikle-
rine %20 indirim uygulanır.

Dizgi - Düzenleme:

Tempograf
417 65 68

Baskı:
BİL OFSET
230 18 51